

Теорія і методика управління освітою

УДК 378

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.17503201>

Тенденції розвитку управління освітнім процесом у сучасній початковій школі

Красюк Людмила Василівна

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки, теорії і методики початкової освіти, Університет Григорія Сковороди в Переяславі, вулиця Сухомлинського, 30, м. Переяслав, 08401, Україна,
<https://orcid.org/0000-0003-1403-006X>

Богута Валентина Миколаївна

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри початкової освіти, Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка, вулиця Остроградського, 2, м. Полтава, 36000, Україна,
<https://orcid.org/0009-0002-0701-6454>

Павленко Юлія Григорівна

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри початкової освіти, Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка, вулиця Остроградського, 2, м. Полтава, 36000, Україна,
<https://orcid.org/0000-0001-7430-9869>

Прийнято: 15.10.2025 | Опубліковано: 31.10.2025

***Анотація:** Сучасні тенденції розвитку початкової освіти зумовлюють необхідність інтеграції нових підходів до управління освітнім процесом для*

забезпечення його якості, гарантії відповідності новим стандартам та міжнародним вимогам, підвищення конкурентних переваг закладу. **Метою** статті є аналіз актуальних стратегій управління освітнім процесом у сучасній початковій школі. **Методологія** дослідження включала загальні наукові методи: аналіз і синтез, порівняння, структурно-логічний метод, систематизацію, узагальнення та абстракцію. **Результати.** У дослідженні визначено ключові вектори трансформації початкової освіти, зокрема, впровадження форм дистанційного та змішаного навчання, інтеграції цифрових інструментів та штучного інтелекту, що відображається на системах управління навчанням. Детерміновано ключові складові системи управління якістю освіти, серед яких – політика та стратегія якості, інструменти та процедури, безперешкодний зворотний зв'язок. Розглянуто ключові переваги інтеграції інноваційних підходів у початкову освіту як концепції підвищення її якості, з-поміж яких – індивідуалізація освіти та розвиток інклюзивності, розширення меж навчальної методології, підвищення зацікавленості та вмотивованості учнів. Детерміновано виклики сучасного управління освітою, в тому числі, нерівномірність ресурсного забезпечення, недостатня компетентність персоналу, необхідність уніфікації підходів до цифровізації процесів управління. **Висновки.** У дослідженні визначено основні тенденції розвитку управління освітнім процесом у сучасній початковій освіті: трансформація стандартів якості освіти, динаміка підходів до моніторингу, необхідність розроблення системи заходів щодо підвищення якості та процедур її забезпечення. Обґрунтовано, що менеджмент в початковій освіті передбачає налагодження методичної роботи в школі, проведення відкритих уроків вчителів, цільових семінарів та взаємовідвідування уроків, залучення стейкхолдерів та зорієнтованість на безперервне вдосконалення.

Ключові слова: організація, управління, початкова освіта, методична робота в школі, методичні об'єднання вчителів початкової школи, відкриті

уроки вчителів, семінари по обговоренню проблемних питань організації освітнього процесу, взаємовідвідування уроків, форми методичної роботи.

Trends in the development of educational process management in modern elementary schools

Krasyuk Lyudmila

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Pedagogy, Theory and Methods of Primary Education, Grigory Skovoroda University in Pereyaslav, 30 Sukhomlynskogo Street, Pereyaslav, 08401, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0003-1403-006X>

Bohuta Valentyna

Associate Professor of the Department of Primary Education Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Primary Education, Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University, Ostrogradskogo Street, 2, Poltava, 36000, Ukraine, <https://orcid.org/0009-0002-0701-6454>

Pavlenko Yuliia

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Elementary Education, Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University, Ostrogradskogo Street, 2, Poltava, 36000, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0001-7430-9869>

Abstract: *Modern trends in the development of primary education necessitate the integration of new approaches to managing the educational process to ensure its quality, guarantee compliance with new standards and international requirements, and increase the competitive advantages of the institution. Objective.* The purpose of the

article is to analyze current strategies for managing the educational process in a modern primary school. **Methods.** The research methodology included general scientific methods: analysis and synthesis, comparison, structural-logical method, systematization, generalization, and abstraction. **Results.** The study identified key vectors for the transformation of primary education, in particular, the introduction of forms of distance and blended learning, the integration of digital tools and artificial intelligence, which is reflected in learning management systems. The key components of the education quality management system were determined, including quality policy and strategy, tools and procedures, and seamless feedback. The key advantages of integrating innovative approaches into primary education as a concept for improving its quality are considered, including the individualization of education and the development of inclusiveness, expanding the boundaries of educational methodology, increasing student interest and motivation. The challenges of modern education management are determined, including uneven resource provision, insufficient staff competence, and the need to unify approaches to digitalization of management processes. **Conclusions.** The study identifies the main trends in the development of educational process management in modern primary education: transformation of education quality standards, dynamics of monitoring approaches, the need to develop a system of measures to improve quality and procedures for its provision. It is substantiated that management in primary education involves the establishment of methodological work in schools, conducting open lessons for teachers, targeted seminars and mutual attendance of lessons, involving stakeholders, and focusing on continuous improvement.

Keywords: organization, management, primary education, methodological work at school, methodological associations of primary school teachers, open lessons for teachers, seminars on discussing problematic issues of organizing the educational process, mutual attendance of lessons, forms of methodological work.

Постановка проблеми. Активний розвиток освітнього середовища зумовлює необхідність трансформації управлінських підходів до початкової освіти як основи національної загальноосвітньої концепції. На тлі активної інтеграції варіативних форм навчання, тотальної цифровізації та актуалізації інклюзивності, управління освітнім процесом у сучасній початковій школі має охоплювати не лише методико-педагогічний функціонал, але й забезпечення комунікаційної та соціальної складових, діяльнісний підхід та інтеграцію навчальних предметів, а також зміну ролі педагога на ментора. Необхідними стають ціннісне спрямування освітнього процесу та формування вмотивованості до безперервного навчання.

Поняття якості освіти у контексті нинішніх вимог вміщує не тільки традиційні навички, уміння та знання, але й створення єдиної національної освітньої платформи та доступ до інноваційних освітніх технологій з формуванням відповідних культурних концептів.

Зважаючи на зазначене, управління освітнім процесом в початковій школі має розглядатись не лише як систематична діяльність з підвищення якості та результативності навчання, але й передбачати розроблення та інтеграцію сучасних стандартів, моніторинг результативності, оцінку та вжиття заходів для їх покращення. Очевидно, що тенденції динаміки підходів до управління в досліджуваній сфері свідчать про суттєву трансформацію концептуальних засад початкової освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні науковці приділяють значну увагу можливостям управління початковою освітою як стратегічному вектору загального розвитку освітнього середовища. М. Vovk [1], V. Pavlou [2] реалізували розширений аналіз актуальних концепцій управління потенціалом цифровізації, розглядаючи можливості освітніх онлайн-платформ, персоналізації та мобільних технологій. Увага учених О. Черненко [3], Т. Leiber та ін. [4] зосереджена динаміці ролі педагога у сучасній молодшій школі, де

вчитель позиціонується радше ментором, тьютором, ніж традиційним наставником.

У публікаціях Я. Кириленко та ін. [5], М. Tight [6], Y. Kapranov та ін. [7] просувається необхідність урахування особистісних потреб учнів та забезпечення інклюзивності. На переконання авторів, високого рівня якості початкової освіти на сьогодні можна досягнути лише за умов персоналізації процесу та використанні таких форм, як сімейне чи індивідуальне навчання, педагогічний патронаж тощо, поряд з традиційним очним навчанням. Водночас, Z. Vojović та ін. [8] актуалізують необхідність впровадження єдиних уніфікованих стандартів у сфері початкової освіти, що будуть відповідати міжнародними стандартизованим вимогам.

Досліджуваний проблематиці присвячені численні публікації теоретиків та практиків педагогічної та управлінської діяльності, зокрема, U. Khayitov та ін. [9], J. Leoste та ін. [10], O. Kilag та ін. [11], Y. Halan та ін. [12]. Здебільшого, науковці просувають необхідність позиціонування якості початкової освіти базисом гармонійного розвитку загальноосвітньої системи навчання, а самого управління в сфері – асиміляцією організаційного та соціально-культурного процесів.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Не зважаючи на достатню кількість наукових розробок у сфері дослідження, залишається невирішеною проблема формування універсальної управлінської парадигми у початковій освіті, що містила б у основі принципи відкритості, прозорості та інклюзивності, дозволяючи впроваджувати успішні практичні наративи для задоволення потреб сучасної молодшої школи та підвищення конкурентних переваг закладу освіти. Окреслені аспекти потребують додаткового дослідження.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є аналіз актуальних стратегій управління освітнім процесом у сучасній початковій

школі та формування рекомендацій щодо створення моделі управління, яка враховувала б методико-педагогічний функціонал, комунікаційну та соціальну компоненти, діяльнісний підхід та інтеграційні процеси, трансформацію сучасної ролі педагога та загальне ціннісно-культурне спрямування освітнього процесу.

Виклад основного матеріалу дослідження. У контексті основної мети сучасної освіти – усестороннього розвитку особистості дитини – функціонал початкової школи має передбачати формування навичок критичного мислення та креативності, інтеграцію цифрових рішень, інтерактивних та мультимедійних технологій, варіативність форм репрезентації навчального матеріалу. Освітній заклад має забезпечувати формування сприятливого психологічного мікроклімату для ефективного поєднання елементів традиційної та цифрової освіти, адаптації учнів молодшої школи до нових форм взаємодії, створення єдиного навчально-інформаційного простору.

Модернізація управлінських підходів у початковій освіті потребує пошуку нестандартних рішень різноманітних педагогічних проблем щодо методології викладання та апгрейду навчальних програм, кваліфікації педагогів, створення сприятливих передумов для інновацій. Системний підхід має враховувати:

- ключові аспекти стандартів якості навчання – вимоги щодо змісту, ціннісно-культурного наповнення, кваліфікації викладачів тощо;
- безперервний моніторинг та системне оцінювання – збір та аналіз даних, оцінка якості викладання, розвиток матеріально-технічної бази, підвищення кваліфікації викладачів, впровадження нових методів навчання та оновлення навчальних програм;
- впровадження ефективної системи управління в закладі освіти, що включає розробку політики у сфері якості, визначення процедур та інструментів, залучення зовнішнього аудиту якості та акредитацію нових програм [13, р. 395].

Системний підхід до управління в початковій освіті передбачає розроблення довгострокової стратегії розвитку, яка детермінує основні цілі та напрямки

вдосконалення, а також прийняття політики якості освіти, що детермінує визначальні принципи забезпечення результативності навчання. Практична сторона процесу відбувається за рахунок процедур та інструментів – інструкцій, правил, методів та засобів, а також забезпечення безперешкодного та інформативного зворотного зв'язку [14, р. 162].

Серед ключових тенденцій динаміки технологічного та організаційного підґрунтя динаміки управлінських підходів у початковій школі – глобальна цифровізація, впровадження формату змішаного навчання, зростання ролі державних програм підтримки та публічно-приватної взаємодії у сфері освіти [15, р. 278].

Зауважуючи необхідність урахування інклюзії в початковій школі, варто розглянути тенденцію інтеграції технологій у початковій освіті шкіл у практиці країн Європейського Союзу (рис.1). Результати аналізу динаміки управління молодшою школою у 2020-2024 рр. демонструють актуальність індивідуалізації навчання, комунікаційно-соціальних компетенцій та адаптивності.

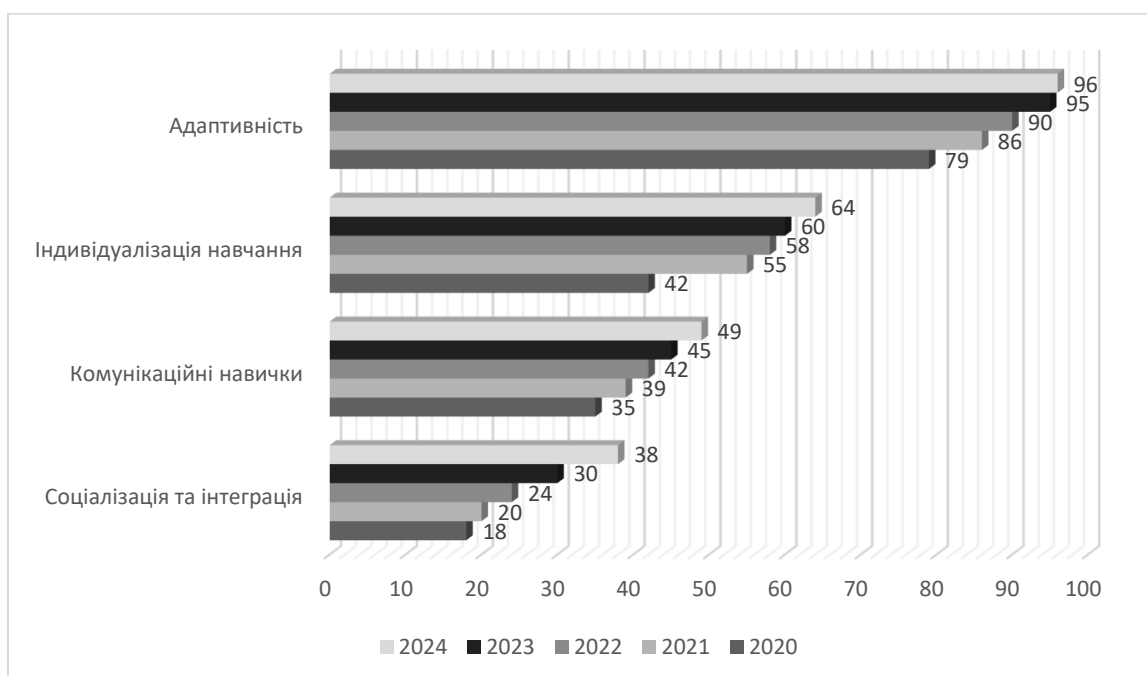

Рис. 1 Спрямованість стратегій початкової освіти в країнах ЄС, 2020-2024 рр., рівень ефективності, % учнів початкової школи

Джерело: [16]

Інформація, представлена на рис.1, переконливо засвідчує, що інноваційні технології спрямовані на підвищення адаптивності та індивідуалізації навчання, а також соціалізації та інтеграції учнів. Стратегії управління в початковій освіті, загалом, мають бути спрямовані на систематичний контроль та максимальне задоволення очікувань стейкхолдерів. Ключові концепти основних моделей управління стійким розвитком початкової освіти узагальнені в табл. 1.

Таблиця 1

Моделі управління стійким розвитком початкової освіти

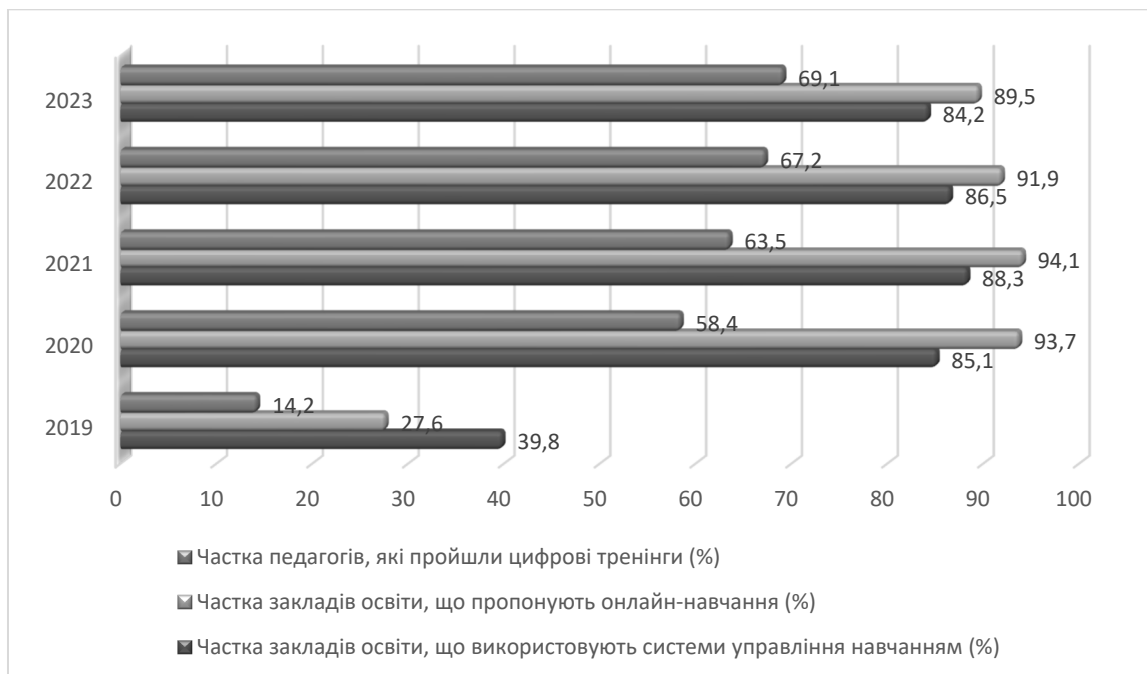
Модель управління	Специфіка впровадження
Модель IQMS (Система інтегрованого управління якістю)	Модель асимілює різні інструменти управління якістю (ISO 9001, самооцінка, TQM, бенчмаркінг тощо) та спрямована на впровадження інтегрованої системи управління якістю, де увага зосереджена на безперервному вдосконаленні та залученні стейкхолдерів
Модель ISO 9001	Модель поєднує етапи планування, інтеграції, оцінки та оптимізації управлінських процесів на основі процесного підходу, прагнення до постійного вдосконалення, гарантії компетентності педагогів
Модель EFQM (Європейська модель ділової досконалості)	Модель акцентує увагу на аспектах самооцінки для вдосконалення освітніх процесів та досягнення сталого зростання закладу освіти на основі дев'яти критеріїв – партнерські відносини та ресурси, результати для персоналу, лідерство, процеси, політика та стратегія, результати для споживачів, персонал, результати для суспільства та ключові результати діяльності
Модель TQM (Всеохоплююче управління якістю)	Модель передбачає системний підхід, зорієнтованість на потреби учня, вмотивованість персоналу, безперервну оптимізацію освітніх процесів.

Джерело: узагальнено авторами

Зазначені у табл. 1 моделі володіють низкою потенційних переваг та недоліків. Очевидно, що модель управління в початковій освіті для конкретного

закладу має формуватись, виходячи з індивідуальних характеристик на враховувати аспекти лідерства та стратегічного планування, інноваційний прогрес, потреби та очікування учнів, залученість науково-педагогічного персоналу.

Доцільно зауважити основні передумови для ефективного управління в початковій школі: вмотивованість педагогів, індивідуалізація методології та інструментарію навчання, забезпечення інклюзивності, готовність до інновацій. Діяльнісний підхід як сучасний формат організації освітнього процесу, передбачає просування активної, продуктивної, максимально самостійної діяльності учнів, формування у них компетенцій «уміння вчитися самостійно». Особливої значущості в зазначеному контексті набуває формування цифрової інклюзії при змішаній формі навчання. У країнах ЄС активно розвиваються цифрові інструменти в початковій школі, про що свідчить динаміка 2020-2024 рр. (рис. 2).

**Рис. 2 Інтеграція цифрових освітніх технологій
у початковій школі країн ЄС, %**

Джерело: [16]

Як свідчить рис. 2, характерним є підвищення рівня інтеграції інтеграцію цифрової культури у початковій освіті європейських країн. Такий досвід вбачається корисним в контексті трансформації управління освітою в Україні та включає впровадження єдиної цифрової освітньої екосистеми навчального закладу, забезпечення компетентності педагогів за допомогою тренінгів та консультацій, персоналізацію навчання та підтримку інклюзії.

Успішність стратегій управління у початковій школі забезпечується комплексністю, безперервністю та поступовістю, адаптивністю й гнучкістю, загальною зорієнтованістю на міжнародні стандарти. Варто відзначити, що рівень якості управління молодшою ланкою загальної освіти часто детермінує конкурентоспроможність освітнього закладу. Актуальна спрямованість стратегічного управління закладом включає цифровізацію процесів менеджменту – SEO-оптимізацію, створення персоналізованого сайту та сторінок у соціальних мережах з розширеним інформаційним вмістом, залучення штучного інтелекту та машинного навчання для аналізу великих даних.

Концепція якісного управління у початковій школі має керуватись ключовими вимогами щодо індивідуалізації та інклюзивності навчання, високих стандартів освіти та варіативності навчальних програм, розвитку комунікаційних можливостей. Для ефективності управління важливими є, також, державні програми підтримки, грантове фінансування, інвестування у інновації та цифрову оптимізацію.

Водночас, дотичними викликами можуть стати низький рівень компетенцій педагогів, їх невмотивованість та неготовність до трансформації ролі вчителя у сучасній початковій школі. Організація та управління в початковій освіті передбачає налагодження методичної роботи в школі, що являє собою систему планування, створення творчої атмосфери та надання практичної систематичної допомоги вчителям за посередництвом різноманітних індивідуальних та колективних форм взаємодії – методичних об'єднань, майстер-класів, семінарів,

тренінгів та індивідуального консультування, кочингу, тьюторства. Процес має бути спрямований на освоєння нового педагогічного досвіду та здобутків психолого-педагогічної науки, стимулювання педагогів до безперервного вдосконалення.

Перспективні дослідження мають бути спрямовані на аналіз потенціалу інтеграції навчальних предметів як частини управлінської стратегії розвитку початкової школи.

Висновки. Результати дослідження актуалізують важливість сучасних підходів до забезпечення якості навчання у початковій школі. Сучасні стратегії управління мають зауважувати такі тенденції, як трансформація стандартів якості освіти, динаміка підходів до моніторингу, тотальна цифровізація, пріоритетність інклюзивності та персоналізації у молодшій школі.

Менеджмент в початковій освіті передбачає налагодження методичної роботи в школі, проведення відкритих уроків вчителів, цільових семінарів та взаємовідвідування уроків, залучення стейкхолдерів та зорієнтованість на безперервне вдосконалення. З-поміж найбільш популярних моделей управління – Система інтегрованого управління якістю (IQMS), Європейська модель ділової досконалості (EFQM), ISO 9001, Всеохоплююче управління якістю (TQM). Успішність стратегій управління у початковій школі забезпечується комплексністю, безперервністю та поступовістю, адаптивністю й гнучкістю, загальною зорієнтованістю на міжнародні стандарти.

Список використаних джерел

1. Vovk M. Tendencies of pedagogical education development in Ukraine: Challenges and prospects. *Estetyka i Etyka Pedagogichnoi Dii*. 2020. №22. Pp. 150–165. <https://doi.org/10.33989/2226-4051.2020.22.222016>

2. Pavlou V. Art technology integration: digital storytelling as a transformative pedagogy in primary education. *International Journal of Art & Design Education*. 2020. №39(1). Pp. 195-210. <https://doi.org/10.1111/jade.12254>
3. Черненко О. Порівняльний аналіз моделей систем управління якістю вищої освіти. *Український Педагогічний журнал*. 2024. №2. С. 79-89. <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2024-2-79-89>
4. Leiber T., Stensaker B., Harvey L. C. Bridging theory and practice of impact evaluation of quality management in higher education institutions: a SWOT analysis. In *Impact evaluation of quality management in higher education* (pp. 117-132). Routledge, 2020.
5. Кириленко Я. О., Галіцан О. А., Хіль О. М. Управління якістю вищої освіти в умовах євроінтеграційних процесів. *Український педагогічний журнал*. 2021. №2. С. 103-112. <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/37004/>
6. Tight M. Research into quality assurance and quality management in higher education. In *Theory and Method in Higher Education Research* (Vol. 6, pp. 185-202). Emerald Publishing Limited, 2020. <https://doi.org/10.1108/S2056-375220200000006012>
7. Kapranov Y., Bokhonko Y., Cherednyk L. The role of digital technologies in education: Challenges and prospects. *Aktualni Pitannia Humanitarnykh Nauk*. 2022. №1(57). Pp. 291–296. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/57-1-43>
8. Bojović Ž., Bojović P. D., Vujošević D., Šuh J. Education in times of crisis: Rapid transition to distance learning. *Computer Applications in Engineering Education*. 2020. №28(6). Pp. 1467-1489. <https://doi.org/10.1002/cae.22318>
9. Khayitov U., Qo'ldoshev R., Nurulloyev F., Xalikova U. The effect of using innovative technologies on the formation and development of competences of primary class students. *E3S Web of Conferences*, 2024. №538. <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202453805022>

10. Leoste J., Hedmets M., Ley T., Stepanova J. Classroom innovation becoming sustainable: A study of technological innovation adoption by Estonian primary school teachers. *Adopting and sustaining technological innovations in teachers' classroom practices—the case of integrating educational robots into math classes*. 2021. Vol.141.

11. Kilag O. K., Obaner E., Vidal E., Castañares J., Dumdum J. N., Hermosa T. J. Optimising Education: Building Blended Learning Curricula with LMS. *Excellencia: International Multi-disciplinary Journal of Education* (2994-9521). 2023. №1(4). Pp. 238-250. <https://multijournals.org/index.php/excellencia-imje/article/view/54>

12. Halan Y. P., Ohnystyi A., Ohnysta K., Bozhyk M. Olympic education in training future primary school teachers in the realities of the new Ukrainian school. *Pedagogika i Psihologiya Formuvannya Tvorchoi Osobistosti: Problemi i Posuki*. 2020. doi:10.32840/1992-5786.2020.70-1.20

13. Demitriadou E., Stavroulia K. E., Lanitis A. Comparative evaluation of virtual and augmented reality for teaching mathematics in primary education. *Education and information technologies*. 2020. №25(1). Pp. 381-401. <https://doi.org/10.1007/s10639-019-09973-5>

14. Gabarda Méndez V., Marín-Suelves D., Vidal-Esteve M. I., Ramón-Llin, J. Digital competence of training teachers: Results of a teaching innovation project. *Education Sciences*. 2023. Vol.13(2). P. 162. <https://doi.org/10.3390/educsci13020162>

15. Gizaw M. E., Tessema G. W. Role of information and communication technologies in educational systems: a systematic review. *International Journal*. 2020. Vol. 6(7). Pp. 272-282. https://www.researchgate.net/profile/Muluneh-Endalew/publication/342403910_Role_of_information_and_communication_technologies_in_educational_systems_a_systematic_review/links/5f39ff6092851cd302f

[e0a26/Role-of-information-and-communication-technologies-in-educational-systems-a-systematic-review.pdf](#)

16. Primary education statistics. *Eurostat*, 2024.

https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Primary_education_statistics#:~:text=Highlights,aged%2050%20years%20and%20over.